گفتوگۆ لەگەڵ د. فەرهاد پیریاڵ

رۆشنبیر پێویستە ڕا ببەخشێتە ئەو کەسانەی کە ڕایان نییە

گفتوگۆی: جەمال پیرە

پ: سادو ڤۆڵتێرو مارسیل پرۆستو دیدرۆ هتد.لەڕێی رۆمانو چیرۆکەکانیانەوە لەسەردەمی خۆیاندا توانیویانە تەکانێکی گەورە بە کۆمەڵگای فەرەنساو تەواوی ئەوروپا بدەن، لەبەرچی رۆماننوسی کورد ئەو هێزو گوڕو تینەی نییە بتوانێ بخزێتە نێو ناخی کۆمەڵ؟

رۆماننوسی فەرەنسی کە رۆمانی نووسیوە دیدێکی هونەرییانەی تێکەڵ بە دیدێکی فەلسەفی هەبووە. قولاییەکی فیکریو فەلسەفی هەبووە وەختێ رۆمانی نوسیوە، رۆمانی نەنووسیوە بۆ ئەوەی حیکایەتێکت بۆ بگێڕێتەوە وەکو چۆن لێرە دەبینین رۆمانی نەنوسیوە بۆ ئەوەی بڵێ رۆمانم نووسیوە، رۆمانی نە نووسیوە بۆ ئەوەی باوەڕێکی کوردانەیی یا لە دیدێکی نەتەوەییدا بۆ ئەوەی بڵێ کورد رۆمانی هەیە، کورد ژیانی هەیە، کورد چی هەیە یان ... ئاوا سادەبێت. رۆماننووسی فەرەنسی ئەگەر لە کۆتایی سەدەی هەژدەهەم یا لە سەرەتای سەدەی نۆزدەهەم رۆمانی نووسیوە لەبەر ئەوەی دیدو فەلسەفەیەکی هەبووە کە بەناو شارستانیەتی فەرەنسادا رۆچووە، بەناو کۆمەڵی فەرەنسیدا رۆچووەو ویستوویەتی دەستنیشانی کێشە بنەڕەتییەکانی مرۆڤی فەرەنسی بکاتو قسە لەسەر داهاتووشی بکات، فەلسەفەو دیدێکی هەبووە پێش ئەوەی رۆمان بنوسێ، بۆیە ئەمە یەکێکە لەهۆ یان جیاوازییە بنچینەییەکانی نێوان رۆماننووسی فەرەنسیو رۆماننوسی کورد. لای ئیمە رۆماننوس نەگەیشتۆتە ئەو هەنگاوە، نەگەیشتۆتە ئەو تیگەیشتنە کە رۆمان پێویستە پێشتر فەلسەفەیەکت بۆی هەبێ ئەزمونێکت بۆی هەبێ، دیستۆفسکی دەڵێ (بۆئەوەی تۆ شتێکی تازە بڵێیت دەبێ خۆت شتێکی تازەبیت). من واتێدەگەم هیچ یەکێك لە رومانووسە کوردەکان تاکو ئیستا ئەوشتە تازەیە نین کە دیستۆڤسکی باسی دەکات ئەگەر هەشبێ بەدەگمەنە، دەڵێم بەدەگمەن ناڵێم پەنجەی دەست. هەر لەسەر ئەو قسەیەی دیستۆڤسکی بڕۆین وپەیوەندیەکە دروست بکەینەوە بەرۆمانی فەرنسی کوردی دەبێ ئەوە بڵێین رۆماننووسی کورد لە بیست چایخانەی شارەکەی خۆی بگرە کەمتریش زیاتری نەبینیوە لە دائیرەکەی خویوباوكو کەسوکاری خۆی زیاتری نەبینیوە، لەچایەخانەی شارەکەی خۆیو شارێکی دیکە بەملاوە من پێم وانییە دوو بازاڕو هوتێلی ولاتێکی دیکەی بینیبێ .. پێموانیە لە ژیانی خویاندا لە دوو ژن زیاتریان دیبێ پێموانییە لە ژیانیاندا سواری پشتی شەمەندەفەرێك بووبن، باوەرناکەم قەت سەفەرێکی دورودرێژیان کردبێت کە دووجار ئۆتۆمبێلێکیان لە سەفەرێکدا گۆڕیبێو تا دوای. بە کورتی دەمەوێ بڵێم نەژیاون! کە تۆ نەژی رۆمان دروست نابێ فیکر دروست نابێ ئەو ئەزموونانەی تاکو ئێستا دروستبوون هەمووی لە دیدێکی نەتەوەییانەی کۆمەلایەتی سادەو چەند مەبەستێکی دیکەی ئەدەبی نوسراون بۆیە دەبینین قەبارەی ئەم رۆمانانەو قولایی فیکری تیایاندا لاوازەو کورتخانەیە، هیچ ئاوڕی لێنادرێتەوە هیچ باس ناکرێ، هیچ کێشەیەك نانێتەوە. زۆر جار باس لەوە دەکرێت کە نوسینەکانمان هیچ رەنگدانەوەیکی نییە، کە هەرایەك نانێتەوە من پێم وایە هی ئەوەیە خودی ئەو رۆمانانە هێزیان تێدانییە. کاتی خۆی کە سەدام حوسێن لەم ناوچانەی ئێمەدا پیاسەی دەکرد واتێدەگەیشتین نە نووسینی رۆمانو تێکستی ئەدەبی جوان هۆیەکەی ئەوەیە کە سانسۆر هەیەو بەعس رێگە نادات، باشە

چوارده ساڵە سەدام حوسین لەم وڵاتەدا نەماوە، ئەدی کوا ئەو تێکستانەی کە پێویست بوو بنوسرێن؟ وەڵام ئەوەیە کە ئەو حکومەتەی کە لە دوای سەدام حوسێنەوە لە دەسەڵات بووە ئەویش هەر وەکو ئەو بووە سانسۆری هەبووە؟ نەخێر.

دیموکراتیەتێك هەبووە ئەگەر کەم یا زۆر، لانی کەم لەچاو سوریا یان ئێران. کەواتە مەسەلەی داهێنانی ئەدەبو دروستکردنی رۆمانی جوان بە بروای من پەیوەندی بەوەوە نییە کە لە وڵاتێکدا سانسۆر هەیەو دیکتاتۆرییەت هەیە... من واتێدەگەم پەیوەندی بە پێگەیشتنی فیکری رۆماننووسەوە هەیە، ئایا رۆماننوسێکی وا دروستبوە کە فیکرو قوڵاییەکی فەلسەفی لە ناو رووانینیدا دروست بووبێ یان نا بە تێگەیشتنی من تا ئەمرۆش نا، لە کاتێکدا تۆ باسی کۆمەڵگای فەرەنسیم بۆ دەکەی، کۆمەڵگای فەرەنسی و رۆمانو رۆماننوسەکانی پرە لە فیکر، پرە لە فەلسەفە. من لێرەدا بە بارودۆخی هەڵبژاردنی پەرلەمانی دەشوبهێنم، هەموو ئەو لیستانەی کە بەژداری لە پەرلەمان دەکەن هەر بە عادەت لەوەتەی ئێمە پەرلەمانی کوردستان دەناسین، هەمیشە ئەو لیستانە حیزبی بوون، لیستی فیکری قەت نەبووە. واتە جیاوازییەکی ئەوتۆ لەنێوان ئامانجەکانی ئەو لیستە لەگەڵ فلان لیستو ئەوانی تریش نەبوەو یەك شت بووە. دیدی هونەری ئەوەی کە عەرەب پێی دەڵێ (الرويه الابداعيه) لەلای دیستۆفسکی زۆر دیارە کە چ شتێك دەخاتە روو لەچاو دیدی رۆماننوسانەی چارلز دیکینز، هی ئەو لەگەڵ ئۆگۆست ستریندبێرگی سویدی لەچاو کۆندێرا لەچاو فلۆبێرو هتد ... هەریەکە کەسایەتیو دونیابینینی خۆی هەیەو پێشکەشی دەکەن، دیارە ، لای ئێمە ئەوەنابینرێت هەموومان یەك شێوازمان هەیە هەموومان دەمانەوێ کوردستان پێش بکەوێت یان ئافرەت زوڵمی لێ دەکرێو کێشەی کۆمەڵایەتی هەیە، جوتیار ئاوایەو ... هەتا چیرۆکمان بە شێوەیەکی گشتی نەفەسی چیرۆکنووسێك لەگەڵ نەفەسی چیرۆك نوسێکی تر لە یەکتر نزیکە خەمی هاوبەشیان هەیە، تایبەتمەندیو تاکڕەوی لە دیدو ئسلوبی هیچ چیرۆکنوسێکمان لەگەڵ یەکێکی تردا بەدی ناکرێت تەنیا بە دەگمەن نەبێت، بەکورتی: نەبوونی فیکر لای رۆماننوسی کورد دووەم نەبوونی ئەزمونێکی ژیانی لە نزیکەوە کە بەناوکۆمەڵدا رۆچووبێت! ئینجا خاڵێکی تریش لەو مەیدانە من پێم وایە کە بایەخی خۆی هەیەزۆر جار گفتوگۆ دەکەینو دەڵێین لۆکاش دەڵێ ئەو کۆمەڵگایانەی نەگەیشتونەتە ئاستی پێشکەوتنی بۆرژوازی، رۆمانیان تێدا لە دایك نابێت. ئەم قسەیە ئەگەر راستیش بێت رێگە لەمە ناگرێت کۆمەڵگای کوردی تا ئەمرۆ تا ساڵانی هەشتاو نەوەدەکان نەگەیشتۆتە ئەو کامڵبوونە گەورەیەی کە رۆمان پێویستیەتی کەواتە من فاکتەرە سەرەکیەکان دەگەڕێنمەوە بۆ خودی رۆماننوسی کورد کە فیکرو فەلسەفیەکی نەبوەو دووەم ژیانێکی راستەقینەی نەبووە،

پ: واتا مەبەستت ئەوەیە رۆماننوسی کورد وزەی ئەوەی نەبووە پرسیار لای خوێنەردا دروست بکات؟

نەك هەر وزەی نەبووە بەڵکو توانای نەبووەو نەژیاوە، ئەمەش بەتەنها رۆماننووسو چیرۆکنوسەکانمان نا، شاعیرانیشمان ژیانیان، وەکو گووتەکەی دیستوڤسکی کە شتی تازە نەبوون، ناشتوانن شتی تازە بڵێن.

پ: ئایا مولازم تەحسین یادگارییەکی تاناتۆسی بوو، یا برینێکی سارێژنەبوو بوو..؟ ئەگەر ویستبێتت بەم رۆمانە پڕی بکەیتەوە ؟

بە نیسبەت مولازم تەحسین، من لە رابردوودا زۆر قسەم لەسەر کردووە باوەرناکەم لێرەدا شتێکی تازە بڵێم. تەنیا ئەوە نەبێ کە مولازم تەحسین رۆمانێکە لە منەوە سەری هەڵدا لەمنەوە لە دایکبوو، بەڵام

واقیعیەتی تراژیدی قۆناغێکی فراوانی میللەتی منە کە بەم شێوەی لە ڕۆمانەکەدا هەیە ژیانی تاقی کردۆتەوە، تراژیدیایەکی بینیوەو بەسەری هاتووە، دە ساڵ بیست ساڵی میللەتی منە لەناو تراژیدیایەك لە کۆتایی ساڵانی حەفتاو سەرەتای ساڵانی هەشتا، گوزارشتێکە لە تراژیادیای میللەتی خۆم بەچاوی تایبەتی خۆم. من واقیعییەتی ئەو چیرۆکەو ئەو تراژیدیایەی میللەتی خۆم بەو شێوەیە دەبینم کە دەرمبڕیوە.

ڕۆمانەکە لای من چەند واقیعییە ئەوەندە ئەدەبێکی سیمبولیشە، چۆن؟

ئەختەر کە ژنەکەیە بەنسبەت منەوە لەناو ڕۆمانەکە کێشەی کوردە، چۆن؟

کێشەی کوردە دێتو دەچێت لەنێوان هێزی پێشمەرگە، هێزی کورد لەگەڵ هێزی بەعس، بەعس دەیەوێ زوڵمی لێبکاتو غەدری لێبکات، بیتوێنێتەوەو تامو چێژی خۆی لێوەربگرێتو ئیستغلالی بکات، هێزە کوردییەکەش دیسانەوە ڕاستگۆ نییە لە مامەڵە، وەکو ئەو ئیستغلالی دەکات، جوامێر ڕاشکاوانەیە، جوامێر خۆشی دەوێ، بەڵام جورئەت ناکات ڕزگاری بکات ئەمەیە لاوازیی هێزە کوردییەکە، من دەستنیشانی ئەو لاوازییەم کردووە لە هێزە کوردییەکە کە توانای موغامەرەی نییە. لێرەوە ڕۆمانەکە ڕەهەندێکی سیمبۆلیك وەردەگرێت کە کێشەی کورد کە ئەختەرە لێرە دەبێتە قوربانی لەنێوان هێزێکی دیکتاتۆری شۆڤینی کە خۆی لە ملازم تەحسیندا گوزارشت دەکات.لەگەڵ هێزێکی کوردی کە جورئەتی نییە ڕزگاری ئەو کێشەیە بکات، هێزی ئەوەی نییە کێشەکە ڕزگار بکاتو بۆلای خۆی بیباتەوە. سەرەنجام ئەوەیە کە کارەساتێك ڕوودەدات. ئەمە لەلایەك لەلایەکی تر من لە هەموو ڕەگەزێکی ئەدەبیدا کە دەینووسم هەمیشە کەسێك دەکوژم یان شتێك دەکوژم کە من لەژیانی ڕۆژانەی خۆمدا نەمتوانیوەو پێی نەوێراوم یان بەپێچەوانەی ئەو کوشتنە، کەسێك یان شتێك ڕزگار دەکەم! بۆ نموونە لەڕۆمانی (پیاوێکی شەپقە ڕەشی پێڵاو ڕەشی پاڵتۆ شین) کە لەدەزگای ئاراس چاپکراوە ژنێکم ڕیسوا کردووە کەخیانەت لەمێردەکەی دەکات لە ئەوروپا، وێنەیەکی پێچەوانەییم داوە بە مێردەکەی واتا حاڵەتێکم قەلب کردۆتەوە وەفام کرۆدتە بێ وەفایی وەفام

من کە دەڵێم هەولێر کارەبای نییە، ئەم قسەیەی من سوریالییەت نییە، قسەی قۆڕ نییە. قۆڕیاتەکەو سوریالییەتەکە_بە پێچەوانەوە_ لەوەدایە کە هەولێر کارەبای نییە، لەوەدایە کە پایتەختێك کارەبای نەبێ!

کردۆتە خیانەت، حاڵەتێکم پێچەوانە کرۆدتەوە. ڕۆمان دەبێ ئەو حاڵەتە پێچەوانەییەی تێدابێ، پێچەوانەکردنەوەی خێر بۆ شەڕو شەڕیش بۆ خێر. ئەگەر لە ڕۆماندا نەتوانی مەفهومێکی باوو سەپاو، بڵێین ڕەش بکەیتە سپیو سپییەك بکەیتە ڕەش، ئەوا تۆ هیچت نەکردووە!! من لەلای خۆمەوە هەوڵدەدەم ئەو مەفهومانەی کەلای خۆم ماوەیەك وەك چۆن لای خەڵکیش ماوەیەکی زۆر ڕەشن بتوانم بە سپێتی بیانبینمو بە پێچەوانەشەوە. بۆ نموونە کاتێ کە تەواوی خەڵك عەشقی خۆرئاواو ئەوروپا بوون من هەم لەژیانی پراکتیکی هەم لە ژیانی ئەدەبی خۆمدا ئەوەم سەلماندووە کە پێچەوانە بوون! من لە سەردەمێك چووم بۆ فەرەنسا کەس ئامادەنەبوو بڕوا بۆ دەرەوە، خەڵك لەشەڕی ئێران – عێراق خۆی بە کوشت دەدا لەسەردەمێکیشدا گەڕامەوە لەساڵی 1994 کە هەموو کەسێك ڕووی لە ئەوروپا دەکرد! تەنانەت بەهۆی گەڕانەوەم پێیان دەگووتم کەر، باشە من ئاوا ژیاوم لە ئەدەبیاتەکەی خۆشمدا مافی خۆمە دیالۆگم، گوتارم لەبارەی ئەوروپا جیاواز بێت لەڕۆمانی (پیاوێکی شەبقە ڕەش)دیدێکی تایبەتی خۆم دەربڕیوە دەربارەی ئەوروپاو لەبارەی مەسەلەی فێمینیزم کە ئەمڕۆ پانتاییەکی ڕۆشنبیری کوردی

لەدەرەوەو ناوەوەی وڵاتدا داگیرکردووە. من لەرۆمانەکەی خۆمدا ویستوومە رەشێك بەسپی نیشان بدەمو سپییەك بەرەش، حساباتێك لەگەڵ واقیعی کورد لەئەوروپا بەشێوەیەكو بەدیدی تایبەتی خۆم باس بکەم بەکورتی دەمەوێ ئەوە بڵێم کە لەمولازم تەحسینیش من جوامێرم کوشتووە، جوامێرم سەربڕیوە، لەبەرچی؟ لەبەر ئەوەی کەسێتییەکی زۆر لاوازی پیاوی کوردە کە من بۆخۆم یەکێکم لەو پیاوانە لەهەر رۆمانێکدا یان ئەوەتا کەسێکم سەربڕیوەو کوشتووە یان ئەوەتا کەسێکم رزگار کردووە. لەرۆمانی سانتیاگۆ فیکرەی جوانی رزگار دەکەم فیکرەی جوانیی کە ئێستاش فیکرەیەکی زیندووو گرنگە، مەسەلەی جوانی، مەسەلەی عەشق بەهەرحاڵ وابزانم بۆخۆم دەڵێم کە کارێکی جوانم کردووە.

پ: لەنێوان ((مولازم تەحسینو شتی تریش))و ((مندالّباز))دا هەست بە دووکاری زۆر لەیەکتر جیا دەکرێت، هەم لەناوەڕۆك هەمیش لەفۆرمدا، حەز دەکەین تۆ خۆت قسە لە جیاوازییەکان بکەیت.

لەڕووی فۆرمەوە من دانی پێدادەنێم کە تەکنیكو فۆرمی مولازم تەحسین جوانترو سەرکەوتووتر بوو هەرچەند تەکنیكو فۆرمی منداڵباز لەدوای مولازم تەحسینیش نووسراوە کە دەبووایە تەکنیكو فۆرمی منداڵباز کاملترو جوانتربێت بەلاّم من دانی پێدادەنێم کە ئەوەی مولازم تەحسین خەڵك زۆرتر پێشوازی لێکرد لە تەکنیكو فۆرمەکە لەچاو منداڵباز، بەلاّم لەبەرچی پێشوازییەکە لەبارەی شكلو تەکنیكو فۆرمەکەی مولازم تەحسین پێشوازییەکی گەرمتربو نازانم، هەرچەندە دەڵێم کە فۆرمو تەکنیکی منداڵباز دەشێ یەکێ بێ لەو دیوارەی کە تائێستاش دروستبووە لەنێوان خوێنەری کوردو رۆمانی منداڵباز، زۆر نەیانتوانیوە لێی تێبگەنو چێژی لێوەربگرن. بەلاّم قەیدی چییە، من خۆم بیرمە کە لە قۆناغی یەکەمی کۆلیژ بووم. کە رۆمانەکەی (لصخب والعنف)ی ولیام فۆکنەری ئەمریکیم خوێندەوەو تێینەگەیشتم، بیرمە کە رۆمانی یۆلیسیسی جێمس جۆیسم خوێندەوە تەنانەت وێنەی هونەرمەند لەتافی لاویدا بەزمانی کوردیش خوێندمەوە تێینەگەیشتم، ئەمە خەتاکەی لەخۆم بوو کە نەمدەزانی رۆمانی (الصخب والعنف)ی فۆکنەر بخوێنمەوە کە بەشێوازێکی جیاواز نووسرابوو، پێم سەیر نییە ئێستاش لێم دەپرسن کە ئاخۆ رۆمانی منداڵباز چۆن بخوێنینەوە؟ من ئاوا بەو تەکنیکەوە نووسیومە دەشێ ئەگەر بەتەکنیکێکی تەقلیدی نوسرابووایە کاریگەی زیاتر دەبوو بەلاّم لەبەر ئەوەی بابەتەکە خۆی بازاری بوو جیهانێکی غەریبی عەنتیکە ئەوەی کە من ناوی دەنێم واقیعێکی پیسە، لەبەر ئەوەی بۆ خۆی واقیعییەتێکی پیسە نەمویست بە شێوازێکی زۆر باوی بازاری بینوسم کە رۆمانی پێ دەنوسرێت بیگێرمەوە، هاتم بەم شێوازە ئاڵۆزو فەنتازییە ویستم بیگێڕمەوە، بۆ ئەوەی بابەتێکی وا پیس وا بە ئاسانی نەدەمە دەست خەڵك دەشێ بۆیە وام کردبێ، نازانم.

پ: بێگومان فەرهاد پیربالّ بە زیاتر لەبوارێکی کارکردن سەرقاڵە، مامۆستای زانکۆ، شانۆنامەنووس، لێکۆڵەر، شاعیر، رۆماننوس، دێکیۆمێنتار،رۆژنامەنووس، هەندێ جار سیاسەت، لە زۆربەی کارو گفتوگۆو ئاخاوتنەکانیدا گاڵتەو جوانیی کۆ دەکاتەوە کە بەلای ئێمەوە ئەم کۆکردنەوەیە بەشێوەیەك لەشێوەکان ئەفراندنێکە لەنێو واقیعێکی هەمیشە خاڵی لە ئەفراندندا، ئەگەر تۆش وا هەست دەکەیت، چین ئەو رەهەندو مەبەستانەی پاڵ ئەم مەسەلەیە؟

مەسەلەی ئەو گاڵتەیە، بۆ خۆی واقیعێکی گاڵتەجاری لە پێش چاوی منو لە دەوروبەری مندا هەیە کە رۆژانە دەیبینین. ئەو گاڵتەیە من دروستی ناکەم بۆ خۆی لە واقیعەکەدا هەیە، گاڵتەجارییەك لە دەوروبەری واقیعی مندا هەیە، بێ مەنتیقیەك لە ناو واقیعی مندا هەیە، ئەو بێ مەنتیقییە من دروستی ناکەم، بەراستی، بۆ خۆی لەناو واقیعەکە واقیعێکی سوریالی هەیە، واقیعێکی گاڵتەجار هەیە، واقیعێکی

نامەنتیق هەیە، ئەوە بۆ خۆی هەیەو من نیم دروستی دەکەم، بەڵام دەشێ من واقیعەکە بۆ خۆی ڕاستگۆیانە باس بکەم کە بڵێم ئەوە هەیە بۆیە خەڵك ڕەنگە لای وابێ کە من ئەو واقیعە دروست دەکەم، نەخێر واقیعەکە خۆی ئەو نامەنتیقیەو نا واقیعەو سوریالییەتەی تیادا هەیە بەڵام چونکە من ڕاشکاوانە باسی لێوەدەکەم کەسی خوێنەر، کەسی بینەر، کەسی وەزیر، کەسی بەڕێوەبەر، کەسی سەرۆك، واتێدەگات من ئاوای لێدەکەم. خۆی واقیعەکە وایە، هەولێر تا دەگاتە کۆمپانیای تۆیۆتای ڕێگای کەرکوك بێ کارەبایە، بۆ خۆی وایە. من کە دەڵێم هەولێر شارێکی بێ کارەبایە ئەوە پەلار نییە، ئەوە زوڵمێك نییە، ئەوە قسەی قۆڕ نییە، قۆڕیاتەکە لەوەدایە کە هەولێر شەوان کارەبای تێدا نامێنێ تا دەگەینە کۆمپانیای تۆیۆتا. بۆچی کۆمپانیای تۆیۆتاو دەوربەرەکەی کارەبای هەیە؟ چونکە سەرمایەدارێکی کەرتی تایبەت بەڕێوەی دەبات، هەرچی گەرەکەکانی تریش، ئەوا بێ کارەبان، چونکە لە دەست حکوومەتن، حکومەت گوێی ناداتێ، کتێبخانەیەکی ئەهلی ئەگەر دروست ببێ، ئەو کتێبخانەیە هەمووی کارەباو ڕووناکی خۆی هەیە بەڵام کاتێ دەکەوێتە دەست حکومەت دەمرێ، بڕۆنتەماشای کتێبخانەی گشتی هەولێر بکەن، مردووە، بەڵام کتێبخانەیەك کە ئەهلی بەڕێوەی دەبات زیندوو دەمێنێتەوە. بەهەر حاڵ ئەو سوریالیەتەو ئەو نامەنتیقیەتەو ئەو گاڵتە جارییە لەناو واقیعەکەدا هەیە، من نیم دروستی دەکەم، بەڵام من دێم ڕاشکاوانە باسی لێوەدەکەم. جگە لەوەش من دانییپێدادەنێم کە نووسەرێکی ئیستیفزازیم نوسەرێکم دەمەوێ بە ئەنقەست شتەکان بوروژێنم، بۆ؟ چونکە لە حاڵەتی وروژاندندا واقیعیەتەکە خۆی دەکەوێتە قسە، لە حاڵەتێك کە تۆ شتەکان دەوروژێنی، دەبێ باجەکەیشی بدەیت! منیش باش دەزانم هەر لە بنەرەتەوە لە ساڵی 1994 وە دەمتوانی بێم قەرەوێتەیەك ببەستم‌و گۆڕەوییەك لەپێ بکەم‌و سەترەو پانتۆڵێك لەبەر بکەم‌و ئیمزا بکەم بۆ یەکێتی نیشتیمانی کوردستان یان دیموکراتی کوردستان، ماستاو بکەم‌و نازانم چی‌و چی بڵێم بۆ ئەوەی بکرێم بە بەڕێوەبەرێك یا عەمیدێك یان وەزیرێك یا سەرۆکی بەشێك! هاورێکانی من هەموویان یان وەزیرن یان سەرۆکی نازانم چین، یان بەڕێوەبەرن. من باش دەمزانی ئاوا بکەم‌و ئاسان بوو، بەڵام بۆخۆم ئەو ڕێگەیەی کە هەڵمبژاردووە ئەدەبیات کورسیم بێ، هونەر کاری من بێ ئەمە بنەمایە بۆ من. ڕێگەی خۆمم گرتووە ئەوە لای من هەموو شتێکە. مەسەلەکە ئەوە نییە کە من قەشمەری بە واقیعەکە بکەم واقیعەکە بە قەشمەرجار بشوبهێنم، بۆ خۆی ئەو واقیعیەتە پڕە لە ناکۆکی‌و لە گاڵتە جاڕی‌و لە قەشمەریات، کە پێویستە بگۆڕێت.

پ: زۆربەیگەورە نووسەرانی دنیا وا ناسراون کە ژیانی خۆیان ونوسینەکانیان پەیوەندییەکی بەتینیان هەیە ،جیاواز لە کەسانی تر، تۆوژیان‌و نوسینەکانت لەکام خالی پەیوەندی دان، ئایا دەتوانین لە یەکتریان جیا بکەینەوە؟

ئەسڵەن من هەر وشەیەکی کە نووسیومە بەبێ پەیوەندی نییە لەگەڵ واقیعیەتی

خۆم‌و ئەسڵەن ناشتوانم شتێك بنوسم کە پەیوەندی بە ژیانی خۆم یان بە واقیعی خۆم نەبێ، ئەو قسەیە کلێشەیەکە دەشێ هەموو نوسەرێك بتوانێ بیڵێ چونکە مەفهومی نوسەر بۆ واقیع مەفهومێکە لەیەکتر دەچێ، هەموو نوسەرێك بە خۆی دەڵێ من واقیعیم‌و پەیوەندی من بە واقیعەوە پەیوەندییەکی پتەوە باسی کۆمەڵێ کوردەواری‌و واقیع‌و شتی لەم بابەتە دەکەم ئەمە کلێشەیەکە بەڵام گرنگ لەوەدایە کە بەچ دیدێکی تازە دەکەی کەتۆ ناوی نیتشەت هێنا نیتشە وەك داهێنەرێك‌و هونەرمەندێك دەمێنێتەوە چونکە دیدێکی تایبەت بە خۆی هەبوو، هەموو نوسەرێك وەکو ڕۆجیە گارۆدی دەڵێ واقیعیە، هیچ دەقێك نییە

پەیوەندی بە واقیعەوە نەبێ، بەڵام گرنگ ئەوەیە کە ئەو نووسەرە یا هەر نووسەرێك چ جۆرە دیدێکی تایبەتی خۆی هەیە بۆ ئەو واقیعە؟، چ جۆرە ژیانێکی تایبەت بەخۆی هەیە بۆ ئەو واقیعە؟ ئەمە گرنگە، لای منیشەوە مـن خۆشبەختانە زوو هەستم بەوە کـرد، هەر کـە لـە کوردستان بـووم، کوردستانم جێنەهێشتبوو لـە ناوەراستی ساڵانی هەشتاکان لەوکاتەوە هەستم بەوە کرد کـە نووسـەربوون‌و هونەرمەندبوونی مـن لـەوەدا دروست دەبێ کـەمن چەند بتوانم دیدێکی تایبەت بـەخۆم هـەبێ لـە بەرهەمەکانی خۆمدا هەوڵی ئەوم دەدا، کارم بۆ ئەوە کرد کـە دیدێکی تایبەت بـە خـۆم هـەبێ بـۆ بەرهەمەکانم شێوازێکی تایبەت بەخۆم بۆ چیرۆکەکانم، شیعرەکانم، رۆمانەکانم. کارەکانم دروست بکەم بەلای من گرنگ نییە

خوێندکار نابێ چیتر جانتا بگرێتەدەست، بەڵکو دەبێ دەسەلات بگرێتەدەست.

کە من چەند واقیعیم چونکە هەر واقیعیم، ئەوەم بەلاوە گرنگە کەچەند دیدێکی تایبەتم هەیە بۆ ئەو واقیعیەتە. گرنگ ئەوە نییە چەند واقیعیم گرنگ ئەوەیە کە دیدێکی تایبەتمەندوو تاکرەوم هەبێ بۆ واقیعیەتەکە، من کار لەسەر ئەو خاڵە دەکەم، کە دیدێك بێ بتوانم بڵێم ئەمە دیدی منە، دیدی حوسێن عارف نییە، دیدی شێرکۆ بێکەس نییە لەگەڵ رێزم بۆ شێرکۆ بێکەس‌و حسێن عارف‌و شێرزاد حەسەن‌و تەنانەت گەنجەکانیش، دیدێك بێ تایبەت بەخۆم، شێوازێك بێ تایبەت بەخۆم تاکرەوبێ بتوانم بڵێم ئەمە کاری منە، پەیوەندیشم بە واقیع لەرێگەی ئەو دیدو شێوازە تایبەتەم دروستدەبێ. کە دیدی تایبەتم هەبێ، ئەگەر باس لە تەرەپیازو پشیلەوکەریش بکەم جوان باسی دەکەم، واقیع گرنگ نییە چونکە ئەوەتا واقیع هەیە، هەڵەبجە هەیە، سەدام حوسێن هەیە، کوردایەتی هەیە، ئەنفال هەیە، بۆنەو یادەکانی شوبات هەیە یەکی شوبات هەژدەی شوبات، 14ی مارس یازدەی ئازار هەموو ئەوانە قسەی قۆرن، واقیعێکن مردوون، هەم دەشێ زبڵخانە بن، هەم قەسابخانە بن، هەم دەشێ پیرۆزبن. کێ پیرۆزیان دەکات؟ دیدێکی تازەی هونەرمەندانە پیرۆزیان دەکات، دیدی هونەرمەندانە ئەگەر هەبێ شتی بێ قیمەت دەشێ جوان بکات ! گرنگ ئەوەیە کە تۆ دیدوبینینێکی تاکرەوت هەبێ گرنگ ئەوە نییە باسی واقیعم بۆ بکەی بۆیە نابێ هەڵبخەڵەتێین وەختێ دەڵێین رۆمانێك دەرچووە، پرسیار دەکرێ لەسەر چیەیە دەڵێ لەسەر ئەنفالە، ئا برۆ بیکرە چونکە لەسەر ئەنفالە،!! با لەسەر ئەنفال بێ یان چی ؟ هەموومان دەزانین، میهرەجانێکی داهاتووی سینەمایی لەم چەند رۆژانەی داهاتوو لەسەر تیرۆر دەکرێ وابزانم زیاتر لە دوو ملیۆن دیناری بۆ تەرخان دەکرێ کـە مـن دڵنیام ئەمەریکا لـە رێگەی کۆمپانیایەکی کوردی لەناو کوردستان لە دوای سێ تا چوار مانگی تر دەست پێ دەکات، هەفتەیەك بەر لە ئێستا زیاتر لە دوو ملیۆن دینار تەرخان کرابوو بۆ کورتە فیلمی کۆمیدی هەمووی لەسەر ئەو قسانە بوو، تیرۆرو میرۆرو ئەو قسە قۆرانە بەڵام نە لەو میهرەجانەی پێشوی سینەما کە وەزارەتی رۆشنبیری بە ناوی کورتە فیلمی ئالای زێرین سازیدا وە نە لەو میهرەجانەی سینەمایەی کە دوو ملیۆن دۆلاری بۆ تەرخان دەکرێ من پێموایە یەك فیلمی جوان بەقەد فیلمەکەی بەهمەنی قوبادی کاریگەر بێ یابەقەد فیلمێکی هونەر سەلیم کاریگەر بێ‌و هونەری تێدا بێ، کەواتە گرنگ ئەوە نییە من چەند واقیعیم‌و چەند باسی واقیع دەکەم دووبارەی دەکەمەوە: کە گرنگ ئەوەیە چەند دیدو شێوازی تایبەت بە خۆم بۆ واقیع هەیە؟ واقیع فشەیە دیدی هونەرمەندانە رەسەنە کە تۆ پێویستە هەت بێ! ئێمە نابێ بەوە هەڵبخەڵەتێین کە باسی واقیع بکەین هەموو کەسێ دەتوانێ باسی واقیع بکات لە خوێندکارێکی ئامادەییەوە بگرە کە تازە خەریکی ئەدەبیاتە تا دەگاتە پیرێکی پەککەوتە!.

پ: ژیل دۆلۆزدەلێ:من ئەو وانەیە دەلێمەوە کەخۆم لێی دەکۆلمەوە نەك ئەوەی کە دەیزانم، تاچەند ئەکادیمیستی کورد ئامادەیی تێدایە بەم ئاراستەیە کار بکات؟

زۆر کەم. منیش وا تێدەگەم ئێمە نابێ ئەو شتانە بلێینەوە کە هەمووموان دەیانزانین و ئەو شتانە بئاخنینە مێشکی خوێندکارانمان کە خۆشییان دەیزانن دەبێ کار لەسەر ئەو پانتاییانە بکەین کە نامەفهوم و نەدۆزراوەن ئەوە مەبدەئی هەموو مامۆستایەکی باشە لەناو هۆلی موحازەرەدا، رێك ئەمە دەبێ لە زانکۆ پەیرەو بکرێت، تەنانەت لە بواری لێکۆلینەوەی ئەدەبیشدا، لەوتارنوسینیشدا. یانی چی من بێم کتێبێکی سەدوبیست لاپەرەی پربکەمەوە بە کۆمەلێك قسە بە کۆمەلێك فیکر کە هەمووومان دەیزانین هەتا لە چیرۆکنوسین و شیعرنووسینیشدا کە بە کردار دەبێ بچینە ناو ئەو پانتاییانەی کە نامەفهوم و نەدۆزراوەن لە بواری زانکۆشدا، من باش دەزانم کە ئەوەی لە زانکۆکاندا دەگوترێتەوە ئەو شتانەن کە خوێندکار بۆ خۆیان زۆربەیان دەزانێ من ئەوکاتەی کە لەبەشی کوردی بووم لە سەرەتای هەشتاکاندا (الموسوعه الصغیره)) هەبوو لە بەغدا دەمانکری و دەمانخوێندەوەو دەچوینە ناو هۆلی موحازەرە هەفتەیەك دوای ئەوە مامۆستاکەمان دەهات ئەو (الموسوعه الصغیره) بە کوردیەکی شەق و پەق بە ئێمە دەفرۆشتەوەو ئێمەش دەماننوسیەوە کەسیش نەیدەتوانی فزە بکات لەبەر ئەوەی ئەو مامۆستا بوو ئێمەش خوێندکار ئەو مامۆستایە، جەنابی نەیدەزانی کە ئێمە هەفتەیەك دەبێ ئەو کتێبانەمان خوێندۆتەوە، کە ئەو دەهات بە کوردییەکی شەق و پەق بۆ ئێمەی وەردەگێرا. پێموابێ ئەو سیستمە لە زانکۆکانی کوردستاندا ئێستایش هەر بەردەوامە وەکو زەمانی ئێمە، ئەو زانیاریانەی کە مامۆستا دەیدایە خوێندکار دەشێ دەمێك بی بیزانێ و وەریگرتبێ، ئەو میتۆدە نییە کە خوێندکار بخاتە سەر بیرکردنەوە،

پ: ئایا ئەگەری ئەوە هەیە لەئاییندەدا مامۆستای(کورد) لەو عەرشەی خۆ بەگەورە زانین و خوێندکار بەکۆیلە زانیندا بێتە خوارەوە؟

بەرای من بۆ دەربازبوون لەو قەیرانە دەبێ پشت بە خوێندکار خۆی ببەسترێت نابێ پشت بە مامۆستا ببەسترێت یان داوا لە مامۆستاو سەرۆکایەتی زانکۆو راگرایەتییەکانی کۆلێژەکان بکرێت، نەخێر هەلەیە، هەلەکە لەوەدایە کە ئەمان ئەو کارەت بۆ ناکەن چونکە ئەوان هاوپشتی یەکن، هاوقۆلی یەکن، هاوکاری یەکن. لە مامۆستایەکەوە بگرە هاوقۆلی سەرۆك بەشە ئەوانیش هەمووی هاوقۆلی راگرن ئەمانیش هەمووی هاوقۆلی ئەنجومەنی زانکۆن و ئەمانیش هەمووی هاوقۆلی حکومەت و حیزب و ئەو تۆرەن کە میشیال فۆکۆو جان جاك رۆسۆ لە کاتی خۆیاندا باسیان کردووە کە پەیوەندییەکی هەرەمی دەسەلاتدارانە بەیەکەوەیانی بەستۆتەوە، ئەوەی کە میشال فۆکۆ ناوی ناوە پەیوەندی میکرۆ فیزیایی لەسەرەوەرا پەیوەندیدارە تا خوارەوە تا مامۆستا کاتێ دەگەینە خوێندکار ئەو پەیوەندییە پێویستە رابوەستێ، راناوەستێ بەلام توێژێك لەناو خوێندکار چونکە هەتا لەناو خوێندکاریشدا ئەو هاوقۆلییە هەیە تۆ یەکێتی قوتابیانت هەیە کۆمەلەی خوێندکارانت هەیە، ئەمانیش سەرکردایەتیەکەیان توێژێکی راڕایە توێژێکە هەندێکیان هەلپەرستن، دەمێك لەگەل خوێندکارن و دەمێك لەگەل سەرۆکایەتی زانکۆن لەگەل دەسەلاتداران، کەواتە بۆ گۆرینی سیستەمەکە، بۆ گۆرینی واقیعەکە بۆ چارەسەرکردنی قەیرانەکە دەبێ بگەرێینەوە لای خوێندکار! خوێندکار دەبێ خۆی ئەو بۆکسە بوەشێنێ. ئەو لێدانە بتوانێ لەو شوێنە بدا کە شتەکانی تێدا تێکەل و پێکەل دەبێ، هەلدەوەشێتەوە. خوێندکار دەبێ ئەو رۆلە ببینێ، من بۆیە لێرەوە پیاوێکی ئەرناشیستم، لێرەوە لایەنگری هەر بزاڤێکی ئانارشیستی دەکەم کە بیەوێ

سیستمەکە تێکبدات، ئاژاوەیەك دروست بکات، چونکە ئەو ئاژاوەیە تاقە ڕێگەیەکە لێیەوە بگەینە بیرکردنەوە لە گۆڕین! چۆنکە بەرێگەکانی تر ناگەین‌و گیراون. لە ڕێی ریفۆرم لە ڕێی سەرۆك بەش‌و کۆلێژ، سەرۆکایەتی زانکۆ لەرێی یەکێتی قوتابیان، کۆمەڵەی خوێندکاران، هەمووت لێگیراوە، یان بەشێوەیەکی ئانارشیستانە یان بە شێوەیەکی ئاوا کە خۆی خۆی دووبارە ڕێکبخاتەوە کە ئەوەشیان قورسە، بۆچی؟ چونکە زۆربەی خوێندکاران کەوتوونەتە ژێر کاریگەریی دوو یا سێ یا چوار شێوەی ڕێکخستن کە بەداخەوە حیزبین ئەو توێژەی خوێندکارە لە ژێر فەرمایشتی ڕێکخراوە خوێندکاریی‌و قوتابییەکاندان کە کاریگەری حیزبیان لەسەرە لەبەر ئەم دوو خاڵە حاڵی حازر من وای تێدەگەم کە دەبێ خوێندکار خۆی لە ڕێگەی خۆ پێشاندانی ئاشتییانە، لە ڕێگەی مانفێست بلاوکردنەوە لە ڕێگەی کۆبۆنەوە لەگەڵ یەکترو بازنەی بچووك بچووك دروست کردن‌و برادەرایەتی وەسیلەی جۆراو جۆر هەن، خۆشبەختانە ئێمە لە کەشێکدا دەژین کە بواری ئەو شتانەمان هەیە بۆ نموونە لەو چوار پێنج ساڵەی دواییدا چەندین بازنەیان دروستکرد توانیان کاربکەنە سەر ڕێکخراوە خوێندکارییەکان‌و رای ئەوانیش بگۆرن، ئینجا ئەوە رای منە کە گۆرانەکە لە ڕێگەی مامۆستایان‌و کۆلێژوو سەرۆك بەشەکانەوە ناکرێ بەڵکو لە ڕێگەی خودی خوێندکارەوە دەکرێ، دەبێ خوێندکار خۆی هێزی وا کۆبکاتەوە کە بتوانێ ئەو توانایە بۆ گۆرانکاریی دروست بکات، خوێندکار دەبێ ئەو حەقیقەتە بزانێ کە مامۆستاکان پشتی یەکتر دەگرن، بەشەکان پشتی مامۆستا دەگرن ئەگەر چی گوناهی مامۆستاش بێت زۆر جاران ڕووداوی وا ڕوویداوە کە مامۆستا هەڵەیە بەلام پشتی مامۆستا بەرنادرێ، با خوێندکار بزانێ کە مەزلومە لە ژێردەستی هەموویاندا بەش‌و راگرایەتی‌و سەرۆکایەتی زانکۆ بۆیە هەموو خوێندکاران دەبێ پشتی یەك بگرن‌و هێزی ئەوە پەیدا بکەن بتوانن سیستمەکە بگۆرن.

پ: ئەگەر فەرهاد پیربالْ ئەوەی ئێستا نەبووایە، وەکو شۆڕشگێڕێك خۆی بناساندبووایە، بەوەی کە یەکەم چاپخانە لە هەولێر کە دزرا لەساڵی 1981 لە ماڵی فەرهاد حەشاردرا، ئایا هەمان ئەو ڕێزو ستایشەی ئێستات دەبوو؟

ڕاستیەکەی ئەوانەم بەلاوە هیچ گرنگ نییە بەقەد ئەوەی کە من لە ژیانمدا ئاواتم بوو کە لە نووسیندا بگەم بە شێوازو دیدێکی تایبەت بە خۆم کە ساڵی 1983-1984 وە هەستم پێکرد کە دەتوانم بە ئامانجەکانم بگەم، زۆر حەزمکرد مادام ئەو پرسیارەت کرد باسی چیرۆکی (داغەکەی پشت دەستم بکەم) کە لە گۆڤاری نووسەری کورد بە بەغدا بلاوکرایەوە حەمەی مەلا کەریم ئەو چیرۆکەی زۆر پێ جوان بوو حەمە شوان‌و فاروق ڕەفیق‌و سەروەرو زۆر برادەری تر ئەو کاتە لە بەغدا خوێندکاربوون کە دەهاتمەوە باسیان دەکرد کە نووسەرانی گەورە وەك حەمەی مەلا کەریم‌و دکتۆر عزەدین مستەفا رەسول‌و ئەوانی تر چیرۆکی " داغەکەی پشت دەستم" یان لا جوان بوو تەنانەت بەهۆی ئەو چیرۆکەوە د.عزالدین لە وتارێکی گرنگی خۆیدا بە عەرەبی‌کەلەسەر چیرۆکی کوردی دا نوسیبووی ناوی منی لە پال ناوی ڕەئوف حەسەن ڕەئوف بێگەردو د. محه مەد موکری ، شیرزاد حسن و کەسانی تر نابوو کەزۆر ناسرا بوون ئەو سەردەم کەمنێك ئەوکاتە بە تەنها سێ چیرۆکم نووسیبو د.عزەدین منی خستبوە ریزی ئەم کەلە نوسەرانە. سەروەر ئەحمەد کە کوریکی چیرۆکنووسی هەولێر بوو کە خۆی‌و خێزانەکەی خۆیان فڕێدا ناو ڕوباری دیجلەوەوخۆیان کوشت بە حوکمی ئەوەی کە زۆر لێمەوە نزیك بوو کاریگەرییەکی زۆری بە سەرمندا هەبوو دەربارەی دروستبوونی ڕووانینی ئەدەبیمدا، لە کاتی باسکردنی چیرۆکەکەمدا گوتی فەرهاد:قسەی قۆڕە ئەم چیرۆکە، ئەمە کەی چیرۆکە؟! من زۆر دڵم بەوە خۆشبوو کە ئەو خەڵکە

باسیان دەکردو پێیان خۆشبوو، تەنانەت نورەدین محەمەد سدیقێك هەبوو وەریگێڕایە سەر زمانی عەرەبی کە بەداخەوە ئەویش لە رێگای کەرکوك بەهۆی رووداوی ئۆتۆمبێل گیانی لەدەستدا، نوسەرو وەرگێڕێکی کوردی-عەرەبی، عەرەبی-کوردی زۆرچاکبوو ، کەچی سەروەر ئەحمەد وەك چیرۆکێکی فاشیل دەیخوێندەوە ئەمە منی والێکرد کە تێبگەم بزانم بۆچی فاشیلە؟و لەکۆتاییدا قەناعەتی بە من هێناو تێیگەیاندم کە ئەگەرچی ئەم چیرۆکە چەند لایەنێکی باشە بەلام نابێ ئاوا بنوسرێت، منیش ماوەیەکی زۆر بوو دەمگوت ئەگەر چیرۆکنووسین ئاوا بەم شێوەیە بێت هەموو کەسێك دەتوانێت بینوسێت، من پرسیاری ئەوەم دەکرد کە ئاخۆ لە چیرۆکنوسین یا لە ئەدەبیات نوسیندا چ شتێك گرنگە گەیشتبوومە ئەو قەیرانە لەناو خۆمدا کە ئەوەی من دەتوانم بیکەم هەموو کەسێك دەتوانێ بیکات، لەو ئاخروئۆخرانەی ساڵانی 1983 لە ژێر کاریگەریی سەروەر گەیشتمە ئومێدی ئەوەی کە بتوانم کەسایەتییەکی ئەدەبیی بۆ خۆم دروستبکەمو دیدو شێوازێکی ئەدەبیی تایبەت بتوانم بۆ خۆم دروستبکەم، دنیایەکی تایبەتی ئەدەبیی دروستبکەمو ئێستایش هەر لە هەوڵی ئەوەدامو بەردەوام کە پێموایە تا رادەیەك سەرکەوتوو بووم، وەکو گوتم ئەوەم بەلاوە گرنگ نییە کە ئایا ئەگەر بوومایە بە سیاسییێك یان نا، ئەمە خەونی من نەبوو، بمویستایە هەر ئەو کات دەمتوانی رێچکەیەکی لەم شێوەیە بگرمە بەر من بە قسەی ئازیزترین کەسەکانی خۆم نەدەکرد وەك باوکم کە حەزی دەکرد ببم بە ئەندیازار دایکم حەزی دەکرد ببمە شتێکی تر، من قەت گاڵتە بە سەرۆکی بەشی... ناکەم ئەو کارێك دەکات کە من حەز ناکەم بیکەم، منیش کارێك دەکەم کە ئەو ناتوانێ بیکات، بەهەمان شێوەیە، کەسی سیاسیش من گاڵتەی پێناکەم بەلام من شتێك دەکەم ئەو هەرچییەك بکات ناتوانێ بیکات، بەلام من حەزناکەم ئەوەی ئەو دەیکات بیکەم، مەسەلەکان بەو شێوەیەن ،ژیان ئاوایە کە کۆمەڵە کەسێك شتێك دەکەنو ئەوی تر ناتوانێ یان حەز ناکات بیکات.

پ: حیکایەتی ئامێری چاپکردنەکە چۆن بوو؟

حیکایەتێکی سادەیە وابزانم ساڵی 1982 یا 1981 بوو، گەڕەکی تەیراوە شوێنێکی زۆر گرنگی خەباتی کۆمەڵەی رەنجەران بوو، لەبەر ئەوەی ژمارەیەکی زۆری ئەندامی چالاکی کۆمەڵە لە تەیراوە لە جموجۆڵ دابوون، گرنگترینیان ئەوانەی کەمن دەمناسینو لە نزیکەوە دەمزانی کە کار لەگەڵ کۆمەڵە دەکەن چونکە بە شێکیان روویان لە من کرد کە کار لەگەڵ کۆمەڵەدا بکەم، من ئینتیمام نەبوو لەگەڵ کۆمەڵە دا وەك ئینتیمای حیزبیی بەلام رۆژ نەبوو لە چالاکییەکدا بەشدار نەبم لە ئاسانکارییەکی چالاکییەکاندا رۆلم نەبێ، هەر رۆژەی کارێکمان دەکرد بەزمێکمان دەکرد بەتایبەتی کاتێ کە زانکۆ هاتە هەولێر کارەکان زۆر توندوتیژتر کەوتنەوە لە ساڵی 1981-1982 . من وەکو گوتم ئینتیمام نەبوو ئەو برادەرانە داوایان لێدەکردم بۆ کارکردن لەگەڵیاندا من پێم دەگوتن کە بۆ خۆم حەز دەکەم بەو شێوەیە کار بکەم ، ئەندامە چالاکەکانی ئەو کاتە کە لە هەمووان زیاتر لەمن نزیك بوو (ناسر شەیدا) بوو بەداخەوە کە ناوی ونبووە، من لە دیوانە شیعری ئێکزیل شیعرێکم بۆی نووسیوەو پێشکەشمکردووە، پێشموابێ شیعرێکی جوانە کە بۆ شەهید گوتراوە هەر بە ناوی خۆی (ناسر محەمەد شەیدا) کە بەرپرسی یەکەمی شانەو رێکخستنەکانی ئەو کات بوو، ئەسعەد ناوێك هەبوو کەرکوکیی بوو، لە بواری شانۆ کاری دەکرد، ئازاد جوندیانی بوو، زاهیر عەبدوڵلا کە ئێمە ئەو کات پێمان دەگوت کوڕی سمێل سۆری، خدر کە لەسێدارە درا لەگەڵ ناسر، مەجید هەرشەمی،عەبدولرەحمان فەقێ عەولا بوو کە ئێستا لە دانیمارکە پێشتر لە بولغاریا بوو، بەهەر حال ژمارەیەکی زۆری خەڵکی گەنجو بە توانا کە ئێستا

هەموویان لە ناو یەکێتی ڕۆڵیان هەیە یاخود لە بوارێکی ڕۆشنبیرییدا ڕۆڵی خۆیان هەیە، من وەك گوتم پەیوەندی ڕاستەوخۆم لەگەڵ ناسر هەبوو، حیکایەتی ئەو ئامێرەی چاپ کە لە هەولێری ئەو کاتدا ئامێری چاپ تا ساڵانی نەوەدیش زۆر کەم بوو ئامێرێکی زۆر کەم بوو، ئامێرێکی گرنگ بوو چونکە هەموو بڵاوکراوەکان بەم ئامێرە چاپدەکران، ئەم ئامێرە یان هی پەیمانگای تەکنیکی بوو یا هی پەیمانگای پزیشکی بوو دزرا، ناسر بەرەحمەت بێ سەعات هەشتی ئێوارە هێنایە ماڵی ئێمەو گوتی فەرهاد ئەمشەو سەعات 3 تا 4 ئۆتۆمبێلێکی جۆری جێب دێتو ناوی فلانە کەسەیە دەیبات، منیش گوتم باش، ئەوە بوو سەعات چوارو نیو ناسر خۆیشی لەگەڵیاندا بوو هاتنو بردیان بۆ مەڵبەندی 3ی کە نازانم یا لە توژەڵە بوو یا ناوزەنگ، بەڵام هەماهەنگییەکە بەسەرپەرشتی ناسر شەیدا بوو، ئەمە حیکایەتەکە بوو، پێموابێ ساڵی 1981 بوو، هێشتا نەگەیشتبووینە ئەو خۆنیشاندانەی خوێندکارانو پێش هاتنەوەی زانکۆی سلێمانی بوو بۆ هەولێر.

پ: فەرهاد پیربال دەیەوێ لە چ شتێك یاخیی بێت؟ ئەگەر نا ملی بۆ چ شتێك کەچ کردووە؟

ملکەچی ئەو بەها جوانانە دەبم کە بۆیان دەژیم، جوانی یەکێکە لەوانە. دووەم چەمکی کورد بوونم ملکەچی ئەوانە دەبم ئەگەر مەرجێکم بۆ دابنێن بڵێن دەوڵەتێکی کوردی دادەمەزرێ بەمەرجێ ملکەچ بیو واز لە هونەرەکەت بێنیو قەلەمەکەت دانێ ئەوکاتە قەلەمەکەم دەشکێنم چونکە دەزانم ئەو ملکەچبوونەم مادام دەگاتە دەوڵەتێکی کوردی، ئەو دەوڵەتە دەیان جوانی وەکو من پێدەگەیەنێ. یاخیبوونیشم دیسانەوە دانی پێدادەنێم کە یاخیبوونم لە بەرامبەر شتەکاندا زۆرترە لە چاو ملکەچبوونم واتە زۆرتر یاخیبم وەکو ئەوەی ملکەچ، وەها خۆم دەبینمو وەهاش تێدەگەم ئەگەر کەسێك چ لە دوور چ لە نزیك سەیری ژیانی من بکات سەیری ئەو باجانە بکات کە من لە ژیانی خۆمدا داومە، لەوە تێدەگا کە من لەچی یاخیم، ئەگەر لەوە ورد بێتەوە کە من چیو چەند شتم لەدەست چووە لە ژیانی کۆمەڵایەتیو ڕۆژانەی خۆم لەوەش تێدەگا کەمن لەچی یاخیم بەڵام من زۆرتر شانازی بەو یاخیبوونانە دەکەم نەك ملکەچییەکان. دانپێدادەنێم ملکەچم بوو بۆ جوانی کە دوو سێ کاری ئەدەبیم پێ نووسی. یاخیبوون مەبدەئێکی گرنگی داهێنانە کە تۆ یاخی دەبی نایەی تا بڵێی یاخی دەبم، مەسەلەکە ئاوا نییە حاڵەتێکی سروشتیو ئۆتۆماتیکیو پەیبردن بە هەندێك ڕاستی هەیە وات لێدەکات بتگەیەنێتە حاڵەتی یاخیبوون واتە تۆ ناتوانی وانەی یاخیبوون بڵێیتەوەو فێری خەڵك بکەیتو تۆ بۆ خۆیشت ناتوانی پێی بڵێی من لەوەدا یاخی دەبمو لەوەدا نا کۆمەڵێك ڕاستی هەیە لەلات کۆمەڵێك پەیبردن هەیە بۆ ڕاستی کۆمەڵێك تینوێتی هەیە بۆ هەندێ لە ئازادییەکان وات لێدەکات یاخی بیتو جەسارەت پەیدابکەیت زۆرجار باسی یاخیبوونو جەسارەت دەکەن ئەوە نییە کە تۆ تێور بخوێنیتەوە یان کتێب بخوێنیتەوە کە چۆن یاخی بیت پەیبردن بە ئازادی، وەختی تۆ لە ئازادی تێدەگەیت وەختێ تۆ وشیارییەکت لا دروست دەبێت لە بارەی پێویستیەکانی دەوروبەری خۆتو ژیانی خۆت، یاخیبوون ئۆتۆماتیکیانە سواری ملت دەبێ، ئۆتۆماتیکیانە دەبێ بە جنۆکەو دێتە ناو ڕۆحتەوە وەختێ کەتۆ وشیارییو پەیبردنت بۆ ئازادی لەبارەی زەرووڕەتەکانتەوە پەیاکرد، ئەوکاتە ئۆتۆماتیکیانە وەکو فارس دەڵێ دەبێتە مرۆڤێکی جەنزەدە دەبێتە مرۆڤێکی جنۆکاوی یاخیبوون ڕۆحت داگیر دەکاتو ناچاری یاخی بیت! مەسەلەکە هەرگیز ئەوە نییە تۆ بەرنامەیەکت دانابێ ئینجا حاڵەتی ڕۆشنبیرانەو مەعریفی هەیە هەندێ ڕۆشنبیر قالبوونەتەوە لەناو ئەو زەرووڕەتو وشیارییانەدا قالبوونەتەوە لەناو ئەو پەیبردن بە ئازادیو ئەو وشیارییەی لەبارەی پێویستیەکان بۆیە بە شێوەیەکی دینامیکیو تاهەتایی یاخیت. من

واتێدەگەم بەختیار عەلی تا دەمرێت هەر یاخی دەمێنێتەوە، تا سەردەنێتەوە، خاچی خۆی هەڵگرتووە کە بریتیە لە مرۆڤێکی یاخیی. من لە قۆناغی یەکەمی کۆلێژەوە کە چووم بۆ سلێمانی لە ساڵی 1979 وە ئەم کوڕە وەها دەناسم کە قالبووی ناو وشیارییەکانیەتی لە بارەی ئەوەی کە چی پێویستە بکرێ ، قالبووی ناو ئەو ئازادیانەی کە پێویستە ئەو بۆ خۆیو هاوڕێکانیو ئەوەی خۆی بەدەستی بێنێ، شێرزاد حەسەنو مەریوانو گەورە ڕۆشنبیرانی تری کورد کە تۆ دەیانناسیت هەربەم شێوەیە، ئەمانە یاخیبونیان بۆخۆیان دروست نەکردووە، بەڵکو لەقوڵاییو کانگاو وجودی خۆیانەوە تێکەڵ بە دیدو بەرنامەی ئەدەبیاتیان بووە.

پ: واتە حاڵەتێکی ڕۆحییە؟

حاڵەتێکە پێیگەیشتووە، چۆن لەتەسەوفدا حاڵەتێك هەیە دەتگەیەنێتە تەسەوفی بەڵام بەشێوە واقیعیەکە یاخیبوون ئەو حاڵەتە مەعریفەیە جیاوازیەکی لەگەڵ تەسەوفدا ئەوەیە کە تەسەوف دەشێ لەخاڵێکدا کۆتایی پێ بهێنێتو بگۆڕێ بەڵام حاڵەتی یاخیبوون حاڵەتێکە وەکو گوتم جنۆکە دەستی لێوەشاندبێ هەتا دەمرێت لەگەڵتدا دەبێ، ئەوەی لێدەرچێ کەدەشێ ڕۆشنبیرێکی گەورە بەوەی کە فلان سەرۆك حکومەت دەعوەتێکی لە سلێمانی پالاس یا لە هەولێر پالاس دەکات یان پارچە زەوییەکی دەداتێ کە ڕەنگە قەلەمەکەی دابنێو بکەوێتە زوڕنا ژەنین، ئەوە حاڵەتێکی دەگمەنە بەڵام حاڵەتی یاخیبوون حاڵەتێکە وەکو گوتمو پێموایە دینامیکیەو بەردەوامیشە من بۆیە دەڵێم ڕۆشنبیر هەمیشە دەبێ وەکو چەکێك کە ئامادەی تەقاندنەوە کرایە وابێت هەمیشە ئامادەبێ کە قسە بکە، هەمیشە ئامادەبێت کە دەچێتە ناو پۆل ئامادەبێت بۆ پێشکەشکردنی موحازەرەکەی، هەرکاتێك بیەوێ شتێك بنووسێو بڵێو بیکات پێویستی بەوە نییە پێش ئەوە کامێرای تەلەفزیۆن بچێتە لای ئەو بچێت لە توالیت سەرو قژی خۆی ئامادەبکات خۆی ئامادە بکات خۆی لەڕاستیدا دەست بکاتە گوتنی پێشەکییەك تا قسەی بۆدێت، ڕۆشنبیر مادام یاخییە مادام ڕۆشنبیرە ئۆتۆماتیکیانە دەبێ یاخیبێ ئەم یاخیبوونە دەبێ حاڵەتێکی وای لەلا دروست بکات قسە ببەخشێتە ئەو کەسانەی کە قسەیان نیە ڕا ببەخشێتە ئەو کەسانەی کە رایان نییە، ئەو شتانەیان لا شیرین بکات کەپێویستە شیرین بنو هتد....

ئینجا من لەچی یاخیم؟ لەهەموو شتێك یاخیم وەکو گوتم یاخیبوونەکانم لەملکەچبوونەکانم زێدە ترن، ملکەچیەکانم تەنها بۆ چەند بەهایەکە لەحاڵەتێك کە یاخیبونم لەدەست زۆربەی شتەکانە، شتەکان هەموویان پەیوەندییان بەیەکەوە هەیە کەتۆ باسی زانکۆ دەکەیت زانکۆ پەیوەندی بەحیزبەوە هەیە پەیوەندی بەحکومەتەوە هەیە پەیوەندی بەئایینەوە هەیە پەیوەندی بەسێکسەوە هەیە شتەکان مادام هەموویان یەك یەکەی کۆنو داڕزیوی وەکو ماڵی جاڵجاڵۆکەیەك پێکدەهێنن کەواتە دەبێ لەتەواوی ئەو داوە یاخی بیت. لەتەواوی ئەو خانەو کوچەو کۆڵانانە یاخی بێت کە ئەو جاڵجاڵۆکەیە دروستی کردووە! ناتوانم بڵێم لەوە یاخیم یان لەوشتەی تر، لەهەموو شتێك یاخیم، دەچم لەزانکۆی کۆیە وانە دەڵێمەوە کە ئەم شارە کتێبخانەیەکی نییە لەوە ناڕازیم، یاخیم لەدەست شارەوانی هەولێر کە کارەبای نییە ناڕازیم لەدەست شارەوانی سلێمانی کە نازانم چی نییە؟ یەك شاری گەورە دوو سێ کتێبخانەی هەیە لەحاڵەتێکدا 175 مزگەوتی لێیە، یاخیم لەدەست ئەوەی کە ئەم مزگەوتانە کەسیان نییە دووبارە چاویان پێدابخشێنێتەوە وەکو سەدەکانی پانزەو شانزە دووبارە پڕبکرێنەوە لەکتێبی جوانو لەمەعریفەی جوانو لەو زانستانەی کەپێیان دەگوترا دوانزە عیلم، لەهەزارو یەك شتی تر یاخیمو ناڕازیم،........

پ10: ئەگەر خوازیارێکی داوا فێمینیزمیەکان بیت، مافەکانی خۆت چەندە بەدەست هێناوە؟

من خوازیارێکی فیمینیست نیم بەڵام دژیشیان نیم تا ئەو رادەیەی کە پڕوپاگەندەیان لەدژدا بکەم بەڵام واتێدەگەم کە بزوتنەوەی فیمینیزم کە لە ئەوروپا دروستبوو بنەماو زەمینەی واقیعی و کۆمەڵایەتی و سیاسی بۆ دروستبوو لەسەر ئەو بنچینەیە دروستبوو، فێمێنیزمی کوردی کە چەند ساڵێکە خەریکە خۆی دروست دەکات لەسەر بارو کەلتورێکی فشاڵ دروستبووەو زۆرتر زەمینەکەی دەگەڕێتەوە بۆ ئەوماف و ئازادیيانەی کە پیاوی کورد لە کوردستان و لە ئەوروپا بە خوشک و ژنەکانی خۆیان بەخشیووە. من پێموایە فێمێنزمی کوردی کە دروستبووە لە ئەوروپا لەلایەن ئەو ژنانەیە کە مێردەکانیان زیاد لە پێویست ماف‌وئازادییان پێبەخشیون. لەجیاتی ئەوەی ئەم ژنانە وەفایەك بدەن بەو مێردانەیان کە ماف‌وئازادییان پێبەخشیون، لە جیاتی ئەوەی ئەم ژنانە بەوەفابن بۆ مێردەکانیان چونکە گەیاندنیانە ئەوروپا چونکە خزمەتیان کردن و هەوڵیاندا چاویان بکرێتەوەو فێری شت ببن لە جیاتی ئەم وەفایە دەگگەیان لە مێردەکانی خۆیان دا، دەگگەیان لە فیکری رۆشنبیری کوردی‌دا فێمێنزمی لێدەرچوو لەسەر ئەم بنچینەیە فێمێنزمی کورد لە ئەوروپا دروستبوو. ئینجا من وای تێدەگەم کە ئەو فێمێنزمییە لەسەر بنچینەیەکی نەخۆش دروستبووە، ژنەکە لە رووی فیزیکیەوە یان زۆر ناشیرینە، یان قەیرەیە، یان"لەبەر هەر هۆیەك بێ ماوەتەوە!" یان خیانەتی‌کردووە لەگەڵ مێردەکەی خۆی یان عەیبێکی تری هەیە، لەسەر بنچینەیەکی نەخۆشی دروستبووە بەڵگەشم بۆ ئەوە ئەو خاسیەتە هێرشکارو شەرانگێزکارانەیە کە لەرووی پیاوی کورد دروستبووە ئەمڕۆ، دیالۆگ لەگەڵ پیاوی کورد ناکات هێرش دەکاتە سەری ، خاڵێکی بچووك بۆ ماوەی 10 ساڵ هەڵدەگرێت دوای 10 ساڵی دیکە دژی پیاوێك کە زۆر بێتاوان بووە بەکاری دەهێنێ. من پێموایە فێمێنزمی کوردی زەمینەکەی لە کوردستان نییە و لە ئەوروپا لەسەر بنچینەیەکی نەخۆش دروستبووە بۆیە تێبینیم کردووە زۆر بە دەگمەن دەبینم ئەو بزاڤە لە ناو کوردستان رێکخراوێکیان دروستکردبێت، یان کاریان کردبێت یان هاتبن لە ناو پەرلەمان یان لەناو دامو دەزگاکانی ئێرە، لەناو واقیعی ژنی ئێرە کاریان کردبێت، هەمیشە لە دەرەوە زوڕناکەیان لێداوەو کاریان لەگەڵ رێکخراوەکانی بێگانە کردووە، خاسیەتێکی بازرگانیکردنی پێوە دیار بووە. وەکو چۆن نەخۆشە، بازرگانیشی پێوە کردووە. چارەسەرکردنی گرفتەکانی کەرووبەرووی ژن دەبێت، بەوە ناکرێ دژی پیاو بوەستینەوە، بەوە دەکرێ کە شان بەشانی پیاو مەسەلەی ئافرەت بکرێتە مەسەلەیەکی وجوودی. زۆر بەسەهوودا چوون، ئەوانەی کە واتێدەگەن سیمۆن دی بۆڤوار فیمێنسیتکی هاوشێوەی خۆیان بووە، لای سیمۆن دی‌بۆڤار مەسەلەیەکی وجودییە وە دەشبێ لە کۆتاییدا وا تێبگەین ، مەسەلەی ژن هەموو مەسەلەیەکی وجودییە واتە وجوودی هەر یەکە لەو ژنانە وەکو چۆن وجودی پیاوێك مەسەلەیەکی وجودییە! تۆ دەبێ کاربکەیت بۆ وجودێکی کوردی لە وڵاتی کورد کە جیاوازە لەگەڵ وجودێکی هیندی یا وجودێکی سویدی تۆ ناتوانی ئەوەی کە ئافرەتی سوێدی دەیەوێ هەمان شت بۆ ئافرەتی کورد لێرە داوا بکەیت تۆ داوا دەکەیت ئافرەت شەو ئازاد بێت بچێ چی بیەوێ بیکات ئەمە داواکاری ئافرەتی سویدییە باشە بەڵام پێش ئەوە دەبێ وەکو مەسەلەیەکی وجودی دەبێ هەمووومان پێکەوە ئەوە بۆ خۆمان دابینبکەین کە ئەمن و ئاسایش بۆ خوشکی من دابینکرێت پێش ئەوەی من بینێرمە دەرەوە، گرەنتی ئەوە بکرێت کە گەر ئافرەت چووە دەرەوە نایکوژن و پەلاماری نادەن و پەنجەی بۆ ڕاناکێشن و دەرپێی لەبەر دەبێ گەرەنتی ئەو شتانەم بدەنێ، کەواتە ئێمە دەبێ

پیاوو ژن بەیەکەوە لەسەرەتادا کار بۆ ئەوە بکەین ئینجا خوشکەکانمان شەوانە بنێرینە دەرەوە ئەوەی کە سویدییەك داوای دەکات.

پ: واتە پێویستە پێشتر کۆمەڵگا ئامادەبکرێت بۆ ئەم مەسەلەیە؟

بێگومان، بەنیسبەت ئازادی ئافرەتێکی ئێرلەندی ئەوە گرنگە کە خۆی کەسی خۆشەویستی خۆی هەڵبژێرێ، بەلاّم پێش ئەوە ئافرەت لەکوردستاندا دەبێ زەمینەی بۆ خۆشبکرێ کە کەسێك هەبێ هەلیبژێرێ، تۆ کێ هەڵدەبژێری؟، کوڕی پلکت، کوڕی مامت، کوڕی داپیرت، کوڕی دراوسێیەکەتان هەر ئەو دوو سێیەی کە دەیبینی، کەواتە بۆ مەسەلەی ئەوەی کە ئافرەتێکی ئێرلەندی داوای ئەوە دەکات کە خۆی هاوسەری خۆی هەڵبژێرێ لەوێ مەیسەرە، بەلاّم لەکوردستاندا ئەوە مەیسەر نابێ ئەگەر ئێمە هیچمان نەبێ‌و ئەوەندە کوڕ نەبێ تا کچەکە بەئارەزوی خۆی هەڵبژێرێ، کەواتە لای ئێمە تازە بە تازە دەبێ زەمینەی ئەوە خۆشبکەین کە کوڕو کچ بتوانن جارێ

من لە هەموو کارێکی ئەدەبیمدا کە دەینوسم، هەمیشە کەسێك یان شتێك دەکوژم کە من لە ژیانی رۆژانەی خۆمدا نەمتوانیوە یان پێی نەوێراوم...

یەکتری تیادا ببینن، ئەوەیە ئەو جیاوازییەی کەمن تووڕە دەکات بەرامبەر فێمینیستەکان. فێمینیستەکان دەیانەوێ لە ئەوروپا چی دەکرێت بەهەمان شێوە لەکوردستانیش دەم‌و دەست جێبەجێ بکرێت، کە ناکرێت، ئیدیعائاتە، قەشمەریکردنە بەئافرەتی خۆمان، قەشمەریکردنە بەپیاوی خۆمان دەڵێن ئەمە خەتای پیاوە، پیاوی کورد باوکسالارە، پیاوی کورد مەلایە پیاوی کورد سەخیفە، ئیتهامات ڕووبەڕووی پیاوی کورد دەکرێتەوە، لەکاتێکدا دەبێ ئەوەمان لەبیر نەچێ هەر ئەو پیاوی کوردە بوو کە تۆی فێری وشیاری‌و ئازادی کرد ئەی فێمینیستی کورد! قاسم ئەمین بوو کە دەستی بەئازادبوونی تۆ کرد، شاکر فەتاح بوو، پیرەمێرد بوو، بێکەس بوو، عەبدلخالق مەعروف بوو پەنجەی لەسەرکێشەی تۆ دانا، تۆ چۆن دڵت دێت دژی پیاوی کورد بوەستیەوە؟ بۆیە من زۆر ڕەشبینم لەبەرامبەر ئەو بزاڤە فێمینیستەی ئەمڕۆکە لەکوردستاندا هەیە لەلایەك واتێدەگەم نەخۆشە، لەلایەکی تر واتێدەگەم کە لەسەر زەمینەی واقیعی خۆی کارناکات زۆر خەیاڵ پەردازە بەپێی سیستمێکی وا کاردەکات کە هەرگیز لەگەڵ کوردستاندا تێك ناکاتەوە دەبێ پێش ئەوەی ئەوداخوازیانە بخەینەڕوو ئێمە دەبێ سەرزەمینی واقیعی خۆمان بکێڵین، ئەوان واقیعی خۆمان ناکێڵن خەیاڵێك دەکێڵن کە پەیوەندی بەکوردستانەوە نییە، بۆیە زۆربەیان کە دێن لێرە لەکوردستاندا کۆڕو کۆبوونەوەو سیمینار دەکەن داوا دەکەن پاسەوانیان لەگەڵ بێ بۆ ئەوەی نەکوژرێن‌و هەڕەشەمان لێنەکرێ! من وایدەبینم، ئەو باوەش کردنەوەیەش ئەگەر دەیبینین لەلایەن دەزگا حکومییەکاندا یان لەلایەن هەندێ لەناوەندە ڕۆشنبیریەکاندا بۆ ئەم بزاڤەی کەتازە دروستبووە من واتێدەگەم بۆ موجامەلەیەکە زۆر شەکلییە، ڕاستگۆش نییە. تەنیا پێنج مەتر ئەو فێمینیستە وەختێ لەدانیشتنی پیاوەکە دووردەکەوێتەوە توانج‌و تەشەرو جنێوو قسەی ناشیرین دەست پێدەکرێت لەبارەی ئەو فێمینیستانەی کە قسە دەکەن، ئەمەو داوای لێبوردنیش لەکەس ناکام چونکە من زۆر ڕاشکاوانەم‌و واقیعەکەش وایە.

پ- ململانێی نەوەی نوێ‌و کۆن چۆن لێکدەدەیتەوە؟

من دان بەوە دادەنێم کە نەوەیەکی نوێ هەیە بەتایبەت لەسەرەتای ڕاپەڕینەوە کەوتۆتە سەرپێی خۆی لەساڵی 1991 ەوە دەست بەکارەو خۆشبەختانە من لەساڵی 1994ەوە لەگەڵ ئەو نەوەیەدا کاردەکەم، دان بەوەدادەنێم ئەو نەوە نوێیە بوونی هەیەو هێزی هەیەو بەرهەمیشی هەیەو ئەو قسەیەی تۆم لەچەندین بۆنەی تردا کردووە گوتمە کە نەوە کۆنەکە لەبەر ئەوەی هاوکارو هاوقۆڵو هاوسۆزە، هاودەستە لەگەڵ دەسەلاّت، دەزگاکانی راگەیاندنو مەعریفە زۆربەی هەرەزۆری لەدەست چەپۆکی خوێناویو لەدەست چڕنوکی ناشیرنی ئەو نەوە کۆنە دایە، بۆیە نەوەی نوێ لاوازە بەرامبەر ئەو نەوە کۆنە، لاوازە ناتوانێ جلەوی شتەکان بگرێتە دەست خۆی.

پ- لاوازی فیکریی نا؟

نەخێر لاوازی فیکری ناڵێم، لاوازی ئەوەی کە نەیتوانیوە دەسەلاّت بگرێتە دەست، دەیان جار هاوارم کردووە کە نابێ چیتر خوێندکار جانتا بگرێتە دەست بەڵکو دەبێ خوێندکار دەسەلاّت بگرێتە دەستو دەبێ نەوەی نوێ نەوەی ئێوە لەجیاتی گرتنە دەستی جانتا گرتنەدەستی دەسەلاّتیان بەلاوە گرینگ بێ بتوانن بگەنە ئەو شوێنانەی کە بڕیاریان لێوە دروست دەبێو دەسەلاّت دەگرنە دەست، من بۆیە بەلامەوە گرینگە کە گەنجێك ببێتە وەزیری ڕۆشنبیری گەنجێك ببێتە بەڕێوەبەری پەروەردە نەك پیرێکی سالاّنی حەفتاو شەست، هەمیشە ئەوەم بەلاوە گرنگە با قەینا ئەگەر بۆماستاوکردنیش بێ بچێ ببێتە ئەندامو کادیرێکی یەکێتی نیشتیمانی کوردستانو یان ببێتە ئەندامو کادیرێکی پارتی دیموکراتی کوردستان بەس لەپیناو ئەوەی کە ئەو گەنجە لەسەنتەری بڕیار بێ باشترە وەك لەپیرێك دەبێ ئێوە ئەو نەوە نوێیە خۆتان بگەیەننە ئەو شوێنانەی کە سەنتەری بڕیارن ، لەلایەکی دیکە ئەوەش گرینگە کە ئەو نەوە نوێیە لەبەر ئەوەی ژمارەیان کەمە چەند زیاتر لەیەکتر کۆببنەوە هەرنابن بەهێزێکی ڕوخێنەر بۆ ئەو دەسەلاّت بۆگەنو کۆنە کلاسیکە. باشتروایە ڕیزەکانی خۆیان یەکبخەن یەکبگرنەوە، گروپی جۆراوجۆر دروست بکەن، بازنە دروست بکەن، من یەك دونیا دڵم خۆشە کە گۆڤارێك دەبینم ناوی ڕەهەندە، ڕۆژنامەیەك دەبینم ناوی هاولاتییە، کۆمەڵە گەنجێك دەبینم ناویان نوێخوازە، دڵم بەو بزاڤە گەنجانەیە خۆشە، چونکە واتێدەگەم ئەو لەیەکتر کۆبوونەوەیە، دەبێتە مەترسیەك بۆ سەر دەسەلاّتی مەعریفی کە نەوە کۆنەکە داگیری کردووەو دەستی بەسەرداگرتووە، بۆیەش دڵم بەبزاڤی تەنانەت ئەگەر ئانارشیستیش بێ خۆشە لەبەر ئەوەی ئەو ئانارشیستە ئەگەر چی هەڵەش بێت بەلاّم دەبێتە هۆی وروژاندنێكو تەشویشێك کە دەبێتە هۆی بیرکردنەوە، دەبێتە مایەی بیرکردنەوە لەهەموولایەکەوە.

پ: نورەدین سەعید وەیسی لە وتارێکیدا بەناوی(کۆمەڵێك حەیوانات) کە لەیەکێك لە رۆژنامە ئەلیکترۆنییەکاندا بلاّوکراوەتەوە، تۆ تاوانبار دەکات بەوەی کە تۆ راسیست(رەگەزپەرستیت)و دژی ئەو کوردانەی کە لە ئەوروپا دەژین!

من نوسیبووم کە زۆربەی خەڵکی ئەوروپی، بەچاوێکی رقو بە چاوێکی سوکەوە تەماشای پەناهەندە دەکات، بە کەرو مەیمونو کۆمەڵێك حەیوانات دەبینێ. ئیتر هەر کەسێك ئازادە چۆن ئە رایەی من تەئویل دەکات! بەلاّم مەبەستی من ئاشکرایە. مرۆڤی کورد پێویستە لەسەر خاكو خۆڵی خۆیدا خەونەکانی خۆی وەدی بهێنێ، ئەگەریش رووی‌کردە ئەوروپاو ئەوروپییەکان وەك مەیمونو بەرازی رەش تەماشای کردن، ئەمە"خەتای" من نییەو بەداخەوەشم بۆ نورەدین!.

پ : کۆلیژی ئاداب لەسەردەمی (تەرزە خان)دا چ شتێکی خستۆتە دەروونتەوە ؟

ژیانێکی سەرتاپا پڕ لە جموجۆڵو بزاڤو قەرەباڵغیو جوانیو ناشیرینی قۆناغێکی زۆر گرنگ بوو بۆمن بۆ ماوەی دووساڵ ژنم نەهێنابوو بەتەنیا دەژیام، یەك دنیای گەورەی خستۆتە ناو دەروونی من کە من ئێستا زۆرم پێخۆشە بیر لەو ساتانە دەکەمەوە زۆر شانازی پێوە دەکەم چونکە ماوەیەك بوو پڕ

لەشەڕوو یاخیبوونو بەرەڵڵاٌیو ئازادیو جوانی، ئەو ماوەیەی ژیانم زۆر پێخۆشە هەر لەحزەیەکی ڕاپەڕینێك بوو، هەر لەحزەیەکی ژیانم لەو ماوەیەدا شیعرێك بوو، زۆر قەرەباڵغ بووم.

پ- دوا وتەت.

دوا وتەم، من ئەوەنیم ئامۆژگاری کەس بکەم، بەلاٌم ئومێدی زۆرم بە هێزی گەنجو خوێندکار هەیە، دڵنیاشم ئەو نەوە نوێیە هێزی ئەوە پەیدا دەکات کە شەقێکی گەورە لەو نەوە کۆنەی ڕابردوو هەڵبدات کەمن یەکێکم لەوان، لەڕاستیدا ئەو نەوە نوێیە دەبێ دەستی خۆی بوەشێنێ...کاتی هاتووە!

تێبینی : ئەم گفتوگۆیە تایبەت بۆ گۆڤاری (نما) ئەنجامدراوە.